

7/57369

64.69

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 30824082-610 1317
Konu : Iğdır Milletvekili
Sinan OĞAN'ın
Yazılı Soru Önergesi

03 Mart 2015
....../....../2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 17/12/2014 tarihli ve 43452547-120.00-207252 sayılı yazınız

Iğdır Milletvekili Sinan OĞAN'ın Bakanlığımıza yöneltmiş olduğu 7/57369 Esas sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İdris GÜLLÜCE
Bakan

EK:
Cevap Yazısı (5 Sayfa)
Tablo (1 Sayfa)

İĞDIR MİLLETVEKİLİ
SAYIN SİNAN OĞAN'IN
TBMM 7/57369 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
AİT SORULAR VE CEVAPLARI

SORULAR:

Dünya Sağlık Örgütü tarafından dünya çapında 1600 kentin hava kirliliği konusunda değerlendirmesi yapılmış, bunun sonucunda bir liste hazırlanmıştır. Iğdır, bu listeye dünyada havası en kirli olan 16. şehir olmuştur. Hava kirliliği ölçümleri yapılırken 1 metreküp havada bulunan parçacık madde miktarına bakılmakta sıralama yapılırken ise PM 2,5 verileri dikkate alınmıştır. Iğdır'da yıllık ortalama PM 2,5 değeri metreküpte 90 çıkmıştır. Ölçümlerde 2,5 mikrometreden küçük parçacıkların miktarına dikkate alınmıştır ve PM parçacıkları arasından karbon, sülfat, metalik buhar, endüstriyel ve taşıtlardan kaynaklanan tozlar bulunmaktadır. Hava kirliliğinin birçok hastalığa davetiye çıkarıldığı göz önüne alındığında konuya acilen bir çözüm bulmak gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1-Türkiye'de hava kirliliğinin engellenmesi için bugüne kadar hangi illerde ne tür uygulamalar yapılmıştır?
- 2-Iğdır halkının yıllardır hava kirliliğinden rahatsız olduğu bilinmektedir. Konu hem vatandaşlar tarafından sıkça dillendirilmekte hem de meclis gündemine taşınmıştır. Söz konusu çözüm konusunda somut adım atılmamasının sebebi nedir?
- 3-Iğdır'daki hava kirliliğinin giderilmesi adına bilimsel ne tür araştırmalar ya da istişareler yapılmıştır?
- 4-Iğdır'ın hava kirliliği sorununun neden kaynaklandığına ilişkin Bakanlığınız herhangi bir rapor hazırlanmış mıdır?
- 5-Iğdır'da hava kirliliğinin doğada yarattığı zararlar incelenmiş midir? İncelendiyse inceleme sonuçları nelerdir?

CEVAPLAR :

1- Bakanlığımızca Türkiye genelinde Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı'na bağlı 81 ilde yer alan 164 adet sabit ve 2 adet mobil olmak üzere toplam 166 adet hava kalitesi ölçüm istasyonunda ölçümler yapılarak kamuoyu bilgilendirilmekte ve hava kirliliğinin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. İstasyonlardan alınan hava kalitesi ölçüm verileri Bakanlığımızca değerlendirilmekte olup, uyarı eşikleri kademelerine göre illerde konu ile ilgili görev yapan Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerimizin bilgilendirilmesi sağlanmaktadır. Bununla beraber, ülkemizdeki şehirlerde yaşanan hava kalitesini ortaya koymak ve şehirlerde gerekli önlemlerin yerel yönetimlerce alınmasını sağlamak üzere Bakanlığımızca, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerince Temiz Hava Eylem Planlarının hazırlanması sağlanmaktadır.

Hava kalitesinin iyileştirilebilmesi için ülkemizde de tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Bakanlığımızca yayımlanan çeşitli yasal düzenlemeler yürürlüktedir. Bunların bir kısmı hava kirliliğine neden olan kaynakların (ısınma, sanayi, trafik) kontrolüne ve kullanılan yakıtın kalitesine yönelik, bir kısmı da soluduğumuz havanın kalitesine ilişkindir.

Kirliliğin kontrolüne ilişkin düzenlemelerle hedeflenen, hava kirliliğinin insan sağlığı ve çevre üzerindeki zararlı etkilerini önlemek veya azaltmak için belirlenmiş hava kalitesi hedeflerini sağlamaktır. Bakanlığımızca mevzuatın oluşturulması ve uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla projeler yürütülmektedir.

Hava kirliliğinin nispeten yoğun olmasının beklendiği günlerde, ölçüm sonuçlarındaki temayül de dikkate alınarak, hasta, yaşlı ve çocukların dışarı çıkmaması, ilköğretim okullarında açık havadaki faaliyetlerin azaltılması konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi, yakma saatlerinin düzenlenmesi, trafik emisyonlarının azaltılmasına yönelik düzenlemelere yönelik tedbirler Valiliklerce alınmaktadır. Bununla birlikte, Valilikler Mahalli Çevre Kurul Kararları aracılığıyla yakıt kriterlerini, uyarı kademelerine göre alınması gereken önlemleri belirlemektedirler.

Hava kirliliğinin azaltılabilmesi için ulusal ölçekte alınan önlemler; katı yakıt kriterlerinin belirlenmesi, akaryakıt kalitesinin iyileştirilmesi, araç standartlarının iyileştirilmesi, doğalgaz altyapısının yaygınlaştırılması, ısınmada yüksek kalorili kömürlerin kullanılması, her yıl bacalar ve soba borularının temizlenmesi, bununla ilgili gerekli denetimlerin yapılması, kullanılan yakma sistemlerinin (sobalar, kalorifer ve doğalgaz) kazanlarının kriterlere uygun olması, periyodik olarak bakımının yapılması, bununla ilgili gerekli denetimlerin yapılması, kalorifercilerin ateşçi eğitim kurslarına katılımının sağlanması, sanayi tesislerinin mevzuatta öngörülen baca gazı sınır değerlerine uyması, bununla ilgili gerekli denetimlerin yapılması, araçların egzoz emisyon ölçümlerinin periyodik olarak yapılması, bununla ilgili gerekli denetimlerin yapılması, kent içi ulaşımında uygun meyilli alanlarda bisiklet yollarının yapılması, kamuoyu bilgilendirilmesi de gerçekleştirilerek bisiklet kullanımının teşvik edilmesidir.

Iğdır İlimize, 2006 yılında Bakanlığımız tarafından kurulmuş olan Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu ile, hava kirliliğiyle ilgili parametreler (PM10, S02, bağıl nem, sıcaklık, hava basıncı, rüzgar hızı, rüzgar yönü vb.) ölçülmekte ve www.havaizleme.gov.tr adresinden online olarak ölçüm sonuçlarının takibi yapılabilmektedir.

2-Kent merkezlerinde tespit edilen kirlilik kaynakları, Bölgenin topografyası ve ağır meteorolojik koşulları göz önünde bulundurulduğunda; hava kirliliği ile mücadelede doğu illerimizde kirlilik kaynaklarının en aza indirilmesine yönelik, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde gerekli önlemlerin alınması ve denetimlerin devamlılığının sağlanması gerekmektedir. Hava kirliliğinin etkin kontrolü için tüm kirletici kaynaklarla ilişkili çok sayıda kurum ve kuruluşun işbirliği ve kamuoyunun desteği büyük önem arz etmektedir.

İllerde mevzuata uygun yakıtların kullanılması, kömür kullanılacaksa ısınma amacıyla yüksek kalorili ve düşük kükürt içerikli, kaliteli kömürlerin tercih edilmesi, uygun yakma sistemlerinin kullanılması konusunda hassasiyet gösterilmekte ve tüm bu hususlar Mahalli Çevre Kurulu Kararıyla karara bağlanmaktadır. Bununla birlikte 27.11.2014 tarihinde Iğdır'ın da içinde bulunduğu 81 İl Valiliğine hava kalitesinin korunması ve kirliliğin önlenmesi kapsamında yapılması gerekenlere ilişkin yazı yazılarak gerekli iş ve işlemlerin ilgili kurumlarca yürütülmesi hususu belirtilmiştir.

Ayrıca bu yazı ile 2013/37 sayılı Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Genelgesi'nde; yüksek kirlilik potansiyeli bulunan iller arasında olan Iğdır'ın hazırlamış olduğu Temiz Hava Eylem Planında belirtilen hava kirliliğini azaltmaya yönelik belirlenen önlemlerin hayata geçirilmesi gerekliliği bir kez daha vurgulanmıştır. Ayrıca Iğdır Valiliğine 16 Aralık 2014 tarihinde yazılan yazı ile; İlde bulunan hava

kalitesi ölçüm istasyonu verilerine göre ölçülen partiküler madde (PM10) değerlerinin yönetmelikte belirtilen günlük sınır değerini (100 p,g/m³) aştığı belirtilerek aşımaların nedenleri sorgulanmıştır. Benzer şekilde 17 Aralık 2014 tarihinde de Iğdır İlinin de aralarında bulunduğu Doğu Anadolu Bölgesi İlleri Valiliklerine hitaben, Bölgede görülen hava kirliliğine ilişkin sorgulama yapılarak, kirliliğin tespitine ve azaltımına yönelik eylemlere ilişkin bilgi istenmiştir.

Iğdır Valiliğinden gelen cevap yazılarında "Iğdır İlimizde oluşan hava kirliliğinin en önemli sebebi olarak İlin topoğrafik yapısı gösterilmiştir. Iğdır İlimizde yoğun rüzgar erozyonunun görülmesinin yanı sıra yanlış yakma teknikleri nedeniyle kirlilik artmaktadır. Iğdır İlimizde hava kirliliği ile mücadele çerçevesinde Mahalli Çevre Kurulunca (MÇK) yakıt kriterleri ve yakma sistemlerine yönelik eylemler belirlenmekte olup, alınan kararların uygulanabilmesi için Iğdır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz ve Belediye Zabıta Ekiplerince denetimler yapılmaktadır. Ayrıca MÇK Kararı ile kaloriferlerin aynı anda yakılmasıyla birlikte Iğdır İlimizde kirlilik yükü arttığından İlde mahalleler çok katlı binaların yoğunluğu göz önünde bulundurularak iki bölgeye ayrılmış olup, kaloriferlerin belirlenen saatler arasında ateşlenmesi kararı alınmıştır. Iğdır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz tarafından yakıt numunesi alınmakta olup 2013 yılında 6 adet, 2014 yılında 15 adet kurumun yakıt numunesi analize gönderilmiştir.

Iğdır İlimizde trafikten kaynaklanan kirliliğin kontrolüne yönelik olarak egzoz gazı emisyonu ölçümleri rutin olarak yapılmaktadır. Bu kapsamda 2013 yılında 162, 2014 yılında 22 aracın egzoz denetimi yapılmıştır. Hava kirliliğine dikkat çekmek ve halkı bilinçlendirmek amacıyla billboardlar aracılığıyla İlde farkındalık yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda ayrıca Iğdır Çevre Ve Şehircilik Müdürlüğümüz tarafından hava kirliliği, yakma teknikleri ve saatleri, özellikle sabah ve akşam sık yaşanan enverziyon durumu ve enverziyon yaşanan günlerde hassas olan hasta kişiler ve çocukların dikkatli olmaları, toplu ulaşım araçlarının tercih edilmesi ile ilgili bilgiler verilerek, bu bilgiler zaman zaman basın kuruluşları ile paylaşılarak hava kirliliği gündeme getirilmektedir.

Iğdır İlimizde doğalgaz ile ısınma olmadığından İlde hava kirliliğini azaltmaya yönelik olarak belirlenen tedbirler yeterli olamamaktadır. Bu kapsamda İlde doğalgaz kullanımına yönelik ilgili kurumlarca gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Çözümün doğalgazın Iğdır İlimize getirilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması ile mümkün olacağı mütalaa edilmiştir.

Iğdır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüzün Iğdır Valiliği, Belediye Başkanlığı ve ilgili diğer kurumlarla yaptığı görüşmeler ve Bakanlığımızın Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu ile yaptığı görüşmeler neticesinde Iğdır İlimizde doğalgaz kullanımına yönelik çalışmalara başlanılmıştır. Iğdır Doğalgaz Boru Hattı Dağıtım ihalesi, 16.09.2012 tarih ve 28413 sayılı resmi gazetede ilan edilmiş olup, İhaleyi kazanan şirket EPDK'nın 07.08.2014 tarih ve 5157-1 sayılı Kurul Kararı ile birlikte 15.08.2014 tarihinde lisansını almıştır.

Iğdır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz ile lisanslı şirket yetkilileri arasında yapılan görüşmelerde şirket yetkilileri tarafından;

RMS/A İstasyonunun kurulacağı alanın hazine arazisi olması nedeniyle kamulaştırma yapılabilmesi için EPDK dan kamu yararı kararı gereğince Lüzum Kurul Kararı alınmış olduğu ve Iğdır Valiliğimiz ve Iğdır İl Defterdarlığının bilgisi dahilinde kamulaştırmanın yapılacağı, Altyapı çalışmaları ile ilgili Iğdır Belediyesine protokol örneği gönderdikleri Protokol imzalandıktan sonra kazı çalışmaları yapabilecekleri cadde ve sokakların listesinin Iğdır Belediyesince taraflarına verileceği, bu cadde ve sokaklarda 2015 yılı içerisinde altyapı çalışmalarına başlanacağı, amaçlarının sene içerisinde Iğdır

şehrinin tamamına yakınına gaz verebilmek ve 2015 yılı kış aylarında doğalgaz arzını karşılamak olduğu ve tedarikçi firmalarla görüşmelere başladıkları bildirilmiştir.

3-Bakanlığımızca TÜBİTAK KAMAG Programı kapsamında Marmara Bölgesi pilotunda Ulusal Hava Kirliliği Emisyon Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi Projesi yürütülmektedir. Tüm Türkiye'nin emisyon yönetim sisteminin oluşturulması hedeflenen proje sonunda Bakanlığımız tarafından Iğdır'ın da bulunduğu Doğu Anadolu Bölgesi illerinin 2018 yılında çalışılması programa alınmıştır.

Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulan İklim Değişikliği ve Hava Yönetimi Koordinasyon Kurulu marifeti ile; Kurul çalışma guruplarından biri olan Hava Yönetimi Çalışma Grubunun akademik kurum ve kuruluşların da yer aldığı Hava Kirliliği Taşınımı ve Etkilerinin Değerlendirilmesi alt çalışma grubu ile çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır. Iğdır da bu gurubun çalışma alanları içerisinde olup, alt çalışma gurubunda yer alan akademik grubun bu konuda ayrıntılı çalışma yapması beklenmektedir.

Kirliliğin çözümünün bulunabilmesi için öncelikle mevcut durumun ortaya konulması gerektiği düşüncesiyle, özellikle PM 2,5 değerinin ve SO₂, NO NO_x O₃ CO, Benzen, Toluen, Etilbenzen, O-Ksilen, p-Ksilen değerlerinin ölçülmesini sağlamak için Bakanlığımız tarafından Mobil Hava Ölçüm İstasyonu, 15.06.2014 tarihinde Iğdır şehrimize gönderilmiş, 19.06.2014 tarihinde veri alınmaya başlanmış, yaklaşık 5 ay süre boyunca veriler alınmıştır.

4-Iğdır'da ulusal hava kalitesi izleme istasyonuna bağlı 1 adet sabit hava kalitesi istasyonu bulunmaktadır. Iğdır'da bulunan ölçüm istasyonundan alınan verilere göre, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yılları yıllık ortalamaları ve 2010, 2011, 2012 kış sezonu ortalamaları ekte bulunan tablo1'de yer almaktadır. Tabloda yer alan veriler Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (HKDYY) çerçevesinde değerlendirilmiştir. Geçerli ortalamalar üzerinden değerlendirme yapıldığında PM₁₀ parametresi için 2009 yılı kış sezonu, 2010 yılı yıllık ve kış sezonu, 2011 yılı kış sezonu ve 2012 yılında yıllık ve kış sezonu ortalaması sınır değer aşımı görülmüş olup, SO₂ parametresi için yıllık ve kış sezonu değerlerinde herhangi bir sınır değer aşımı görülmemiştir.

Bakanlığımızca Iğdır İlinde hava kalitesi izleme istasyonu verilerin de değerlendirildiği Hava Kalitesi Bültenleri Bakanlığımız sayfasından yılda 8 kez kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Ayrıca 2013/37 sayılı Genelge gereğince Iğdır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü koordinasyonunda hazırlanan Temiz Hava Eylem Planı Bakanlığımıza gönderilmiş olup, eylem planı değerlendirilmektedir. Bu dokümanlarda da belirtildiği üzere; Doğu Anadolu Bölgesi'nde öncelikli çevre sorunlarının başında hava kirliliği gelmektedir. Bunun en önemli nedeni ise bu bölgede uzun ve sert kış koşulları nedeni ile kent merkezlerinde evsel ısınma amacıyla kullanılan yakıt miktarının fazla olması ve bu yakıtların daha çok bireysel yakma sistemlerinde yakılmasıdır. Bölgenin dağlık olması ve özellikle kış aylarında kötü meteorolojik şartların oluşması (düşük sıcaklık, düşük rüzgâr hızı, karışım yüksekliğinin düşük olması, inversiyon oluşması, yağış olmaması, vb.) nedeni ile; kirleticiler dağılamamakta bu nedenle, yaşanan kirlilik kent merkezlerinde artış göstermekte ve kirlilik daha yoğun hissedilmektedir.

Bölgede kükürtdioksit (SO₂) ve partiküler madde (PM₁₀) parametreleri açısından kirliliğe yüksek kükürt içerikli ve düşük kalorili kömür ve mevzuata aykırı yakıt kullanılmasının sebep olduğu görülmektedir.

İğdır İlimizde Yaşanan Hava Kirliliğinin Nedenleri:

a)İlimizde oluşan hava kirliliğinin en önemli sebebi, İlimizin topoğrafik yapısıdır. İlimizin etrafı yüksek dağlarla çevrili, çanak şeklinde bir il olduğundan, dağlar ilde hava sirkülasyonuna izin vermemektedir.

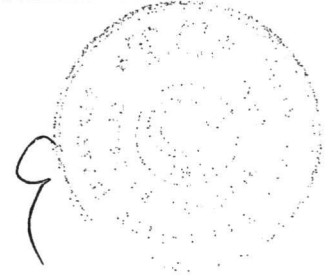
b)İl Meteoroloji Müdürlüğünden alınan verilerden de anlaşıldığı üzere, ilimizde rüzgar hızı, yağış oranı ve nem oranı çok düşüktür. Kirli havanın dağılması için en az 3 m/sn civarında rüzgar hızına ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak İlimizdeki rüzgar hızı, yıllık ortalama 1.2m/sn, ısınma dönemi ayların rüzgar hızı ortalaması ise, 1.0İm/sn dir.

c)İlimizde yaşanan ve meteorolojik bir faktör olan enversiyon olayı sonucu, kirli hava gökyüzüne doğru yükselmek yerine, aşağıda şehrin üstünde kalmaktadır.

d)İlimizde rüzgar erozyonu da yaşanmaktadır. Rüzgar, erozyondan aşınmış çıplak tepelerden aşındırdığı toprağı, şehrin üzerine taşımaktadır. Bu nedenle yaz aylarında bile ilimizin partikül madde (toz) oranı yüksek çıkmaktadır.

e)Hava tabakasının İlimiz üzerini bir sera gibi kapatması, yakıt olarak fosil yakıtların kullanılması, kış dönemi öncesi baca temizlik ve bakımlarının yaptırılmaması, kalorifer kazanının usulüne uygun olarak yakılmaması, kalorifer kazanlarının ehliyetsiz kişiler tarafından yakılması, aynı zamanda kalorifer ve sobalarda naylon, poşet ve kömür torbalarının da yakılması, hava kirliliğinin artmasına sebep olan diğer faktörlerdir.

5-Bakanlığımızca hava kalitesi mevzuatı gereğince hava kirliliğini azaltmaya yönelik yapılması gerekenler İğdır gibi 81 İle Kasım sonunda tekrar bildirilmiştir. İğdır Valiliği'nden gelen yazıda da bahsedildiği üzere İlin topoğrafik yapısı, sıklıkla görülen enverziyon durumu ve ısınmada kullanılan yakıt nedeniyle ilde kirlilik yaşanmaktadır.

7-57369 Sayılı Yazılı Soru Önergesi Eki – Tablo1

Hava Kalitesi Değerlendirme Tablosu		2009		2010		2011		2012		2013
Ölçüm İstasyonu	Parametre	Yıllık	Kış	Yıllık	Kış	Yıllık	Kış	Yıllık	Kış	Yıllık
İĞDIR	PM10 (Mg/m ³)									
	Sınır Değer	132	156	114	134	96	112	78	90	60
	Ölçüm ortalaması	107	172	123	185	96	126	88	134	96
	Veri Alım Oranı (%)	84	76	91	90	76	92	81	77	88
	Geçerli ortalama	-	172	123	185	96	126	-	134	-
	SO2 (Mg/m ³)									
	Sınır Değer	150	200	150	175	150	150	150	125	150
	Ölçüm ortalaması	12	19	12	19	23	31	10	-	11
	Veri Alım Oranı (%)	62	72	96	92	64	77	88	70	88
	Geçerli ortalama	-	-	12	19	-	31	-	-	-

Not: Bu tablo ÇYGM/İklim Değişikliği ve Hava Yönetimi Dairesi tarafından, Bakanlığımız Ulusal Hava Kalitesi izleme Ağından alınan valide edilmiş saatlik hava kalitesi ölçüm istasyonu verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

HKDYY kapsamında yapılan bu değerlendirmede kış sezonu için %75 ve üzeri veri alım oranı, yıllık için %90 ve üzeri ölçüm veri alım oranı esas alınmıştır. Bu veri alım oranının sağlanamadığı dönemlerde geçerli ortalaması hesaplanmayan veri için “-” işareti kullanılmıştır.

